

ВІДГУК рецензента

кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Садчикової Ірини Володимирівни на дисертаційну роботу

Поцелуйка Ігоря Володимировича на тему:

«Розвиток ринку кредитних послуг України в умовах фінансової нестабільності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Кредитні установи є невід'ємною складовою фінансової системи будь-якої розвиненої країни. На сучасному етапі вони відіграють ключову роль у розвитку ринку фінансових послуг та забезпеченні економічного зростання. В умовах сьогодення їхня діяльність набуває особливого значення з огляду на потребу в стабільному функціонуванні фінансової системи загалом. Саме в межах кредитної сфери можуть виникати кризові явища, що здатні поширюватися на інші фінансові інституції, провокуючи загальну економічну нестабільність.

З огляду на це, у більшості країн світу регулюванню діяльності кредитних установ приділяється значна увага, адже ефективне функціонування цих установ безпосередньо корелює з рівнем економічного розвитку та його стабільністю.

Історичний досвід переконливо свідчить, що кредитні установи здатні генерувати позитивні імпульси для економічного зростання, підвищувати конкурентоспроможність країни та сприяти стабільності її функціонування. Водночас, у періоди економічної нестабільності, під впливом політичних, соціальних чи зовнішніх економічних чинників, ці ж установи можуть ставати джерелом деструктивних процесів, що стримують розвиток національної економіки.

Враховуючи вищезазначене, актуалізується необхідність поглибленого наукового дослідження специфіки функціонування кредитних установ в умовах фінансової нестабільності. Особливої уваги потребує вивчення трансформацій на ринку кредитних послуг у контексті змін економічного й соціального розвитку країни. Саме це актуалізує тему дисертації Поцелуйка Ігоря Володимировича.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Розвиток ринку кредитних послуг в умовах становлення цифрової економіки» (номер державної реєстрації 0121U113250), у межах якої автором обґрунтовано сутність та характерні риси функціонування ринку кредитних послуг в умовах фінансової нестабільності; «Стратегічні детермінанти розвитку ринку фінансових послуг в умовах цифровізації національної економіки» (номер державної реєстрації 0123U104317), у рамках якої здобувачем розглянуто сутність кастомізації та особливості її використання кредитними установами в умовах цифровізації ринку фінансових послуг; «Теоретико-прикладні положення розвитку ринку кредитних послуг в умовах макроекономічної нестабільності та повоєнного відновлення економіки (номер державної реєстрації 0123U104319), де автором обґрунтовано передумови, особливості функціонування ринку кредитних послуг в умовах фінансової нестабільності та наслідки для кредитних установ, національної економіки від виникнення кризових ситуацій в межах фінансової системи країни.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації та науковими публікаціями автора дає підстави стверджувати, що теоретико-методичні положення, висновки і практичні рекомендації є достовірними. Дисертаційна робота має логічну побудову. Автор системно підійшов до формулювання завдань, обрані вірні методи дослідження, а саме: метод контент-аналізу та метод систематизації, системний підхід, методи абстрагування та узагальнення, статистичні методи аналізу та індексний метод, методи економетричного моделювання, методи аналізу, синтезу, метод групування, графоаналітичний та табличний методи.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, науковими публікаціями.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота є цілісною, завершеною науковою працею, що містить повний комплекс встановлених вимогами структурних елементів: вступ, три розділи, висновки, а також анотацію, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг роботи становить 224 сторінки. У дисертації розглянуто теоретичні засади, методичні положення та практичні рекомендації щодо розвитку ринку кредитних послуг України в умовах фінансової нестабільності.

Таким чином, можна стверджувати, що дисертаційна робота є логічною, послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно. Наукове дослідження оформлене відповідно до встановлених вимог. Пропозиції автора пройшли апробацію та доведені до практичного використання.

Наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та опублікованими науковими працями дозволяє погодитися з положеннями, які виносяться на захист щодо наукової новизни:

вперше:

– запропоновано модель впливу процесу кастомізації кредитних послуг на стабільність функціонування ринку кредитних послуг в умовах цифровізації фінансової системи (с. 167-168);

удосконалено:

– систематизацію видів кастомізації кредитних послуг, серед яких визначені наступні: персоніфікована, цінова, поведінкова, цифрова, групова та ризикова (с. 164-165);

– наукові положення щодо розуміння сутності та змістовних ознак функціонування ринку кредитних послуг, які сформульовані на основі дослідження його змісту з використанням таких підходів: правовий, ринковий, інституціональний, системний, трансформаційний, просторовий та поведінковий (с. 28-29);

– науковий підхід до обґрунтування напрямків трансформації ринку кредитних послуг (с. 68-69);

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат фінансової науки у частині уточнення сутності таких категорій, як «макроекономічна нестабільність», «фінансова стабільність», «фінансова нестабільність», «фінансова криза» (п.п. 1.2);

– теоретичні положення щодо розгляду сутності механізму функціонування системи ринку кредитних послуг (с. 36-41);

– наукові підходи до розгляду сутності поняття «криза ринку кредитних послуг» (с. 75-76).

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення отриманих результатів полягає в доведенні основних положень, викладених у дисертації, до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку кредитних установ в умовах фінансової нестабільності. Результати дисертаційної роботи використовуються в діяльності: АТ «Акцент-Банк»: враховано сформульовані здобувачем напрямки забезпечення зростання рівня фінансової грамотності користувачів кредитних послуг (F5A5-RF81-BAP8-5481 від 01.05.2025); Бізнес-консультативної компанії «ПРИВАТ КОНСАЛТ»: враховано пропозиції щодо впровадження цифрових технологій у сферу надання фінансових послуг різним категоріям клієнтів; прикладні аспекти щодо створення персоналізованих фінансових продуктів (№ 02/05 від 01.05.2025); Національного університету «Чернігівська політехніка»: використано у навчальному процесі кафедри фінансів, банківської справи та страхування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з таких освітніх компонентів: «Гроші та кредит», «Кредитний менеджмент», «Ринок кредитних послуг» (№ 202/08-888/ВС від 01.05.2025).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 12 наукових працях, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні (Scopus); 5 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 6 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 9,84 друк. арк.; особисто автору належить – 5,22 друк. арк.

Автором дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502), щодо кількості публікацій, відповідності опублікованим результатам тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

1. На с. 28-31 автором розглядається сутність ринку кредитних послуг, використовується методологія системного підходу для конкретизації його змісту. Проте, на наш погляд, також доцільно було б спочатку у дисертації

розглянути також і сутність «ринку фінансових послуг», відобразити роль ринку кредитних послуг у функціонуванні такого ринку. Це дало б можливість у подальшому більш глибоко розглянути наслідки фінансової нестабільності для функціонування різних типів кредитних установ.

2. На с.55 автором розглядається сутність фінансової стабільності у двох вимірах: статичному та динамічному. Проте варто було б більше уваги приділити опису цих підходів, доцільності їхнього використання з метою обґрунтування змісту такої стабільності, конкретизувати особливості їх застосування та випадки коли варто використовувати кожний із них у процесі наукового дослідження.

3. На рис. 1.7 наведено групи факторів, які впливають на розвиток ринку кредитних послуг (с. 62). На наше переконання доцільно було б більш детально описати такі чинники, конкретизувати їх та визначити особливості впливу кожного з них на функціонування кредитних установ.

4. На рис. 3.2 наводиться стратегічні напрямки розвитку ринку кредитних послуг. Проте вважаємо, що визначені автором такі напрямки варто було описати більш детально, конкретизуючи заходи, які необхідно здійснити для впровадження таких напрямків. Окремі з таких напрямків представляють собою не вектори подальшого розвитку ринку кредитних послуг, а скоріше наслідки вже впроваджених заходів для стимулювання такого розвитку (с. 148).

5. У підрозділі 3.3 доцільно було б більш детально розглянути сучасний стан використання НБУ основних інструментів макропродукційної політики та описати ефективність їх застосування в тих, або інших економічних умовах.

В дисертації також є певна сукупність орфографічних та стилістичних помилок.

Вказані зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості та достовірності основних положень дисертації Поцелуйка І.В. та не впливають на її позитивну оцінку.

Загальний висновок

Запропоновані положення наукової новизни, що полягають у формуванні теоретичних та практичних засад функціонування ринку кредитних послуг та розробці прикладних положень забезпечення його стабільного розвитку в умовах фінансової нестабільності. Дисертаційна робота Поцелуйка І.В. є завершеним цілісним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення.

Дисертація на тему «Розвиток ринку кредитних послуг України в умовах фінансової нестабільності» відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», за формою і змістом відповідає вимогам викладеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішень рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022. Робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) № 40 від 12.01.2017 р.

Поцелуйко Ігор Володимирович, автор дисертації на тему: «Розвиток ринку кредитних послуг України в умовах фінансової нестабільності», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»

Ірина САДЧИКОВА